

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Кафедра цивільного процесу

ПРАКТИКА ЄСПЛ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

**МАТЕРІАЛИ
круглого столу**

*м. Одеса,
5 квітня 2016 року*

Одеса
«Юридична література»
2016

Волкова Наталія Василівна,

*к. ю. н., доцент, доцент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ДИТИНИ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СУДОМ З ПРАВ ЛЮДИНИ

З прийняттям 17.07.1997 року та Верховною Радою України Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, 1950 року (далі Конвенція), надало кожній фізичній та юридичній особі України право на звернення до Європейського суду з прав людини з метою захисту своїх прав, свобод та інтересів, після використання всіх засобів захисту відповідно до законодавства України. Таким чином були створені для фізичних та юридичних осіб України додаткові гарантії основних прав та свобод.

Як зазначав Е. Л. Трегубов, що дані «...гарантії знайшли своє вираження та закріплення через загальносвітове визнання міжнародних договорів з прав людини, а також спеціальних органів, уповноважених здійснювати контроль дотримання основних прав і свобод людини» [1, 358]. Таким органом є Європейський суд з прав людини (далі ЄСПЛ).

ЄСПЛ — це міжнародний судовий орган, метою створення якого є забезпечення дотримання Конвенції і протоколів до неї, державами — учасницями, що її ратифікували. Він покликаний перевіряти дотримання державами прав та гарантій їх забезпечення, передбачених Конвенцією.

Захист прав дітей є одним із важливих завдань держави, оскільки саме діти вважаються найбільш незахищеною категорією громадян з-за їх фізичної, психологічної і соціальної незрілості тощо. Найбільш важливу роль у захисті прав дитини відіграє судова форма захисту. Відповідно до положень Конституції України, особа має право на звернення за захистом після використання національних засобів правового захисту у міжнародні юрисдикційні установи, які визнала Україна (абз. 5 ст. 55) [2]. Аналіз вище наведеної норми дає підстави вважати, що особа має право на звернення до ЄСПЛ з метою захисту прав і інтересів дитини, після використання всіх національних заходів.

При дослідженні положень Конвенції, можна прийти до висновку, що вона не містить у собі статей, що безпосередньо регулюють захист прав та інтересів дитини. Однак, необхідно зазначити, що дитина є суб'єктом міжнародного права, тому деякі положення Конвенції можуть

застосовуватись і при захисті прав та інтересів дитини. З цього приводу С. І. Клім зазначає, що «...аналіз Європейської конвенції свідчить про дихотомію права на публічне (процесуальне) та приватне (матеріальне, зокрема сімейне) під час вирішення питань, які стосуються малолітніх або неповнолітніх» [3, с. 204].

Щодо застосування Конвенції при здійсненні захисту прав та інтересів дитини необхідно звернути увагу на ст. 6 даної Конвенції [4], яка зазначає, що кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру. Вбачається що дане положення можна застосувати і до неповнолітніх дітей, оскільки діти також мають право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом.

Частина 1 статті 8 Конвенції передбачає, що кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.

Відповідно до практики ЄСПЛ гарантії ст. 8 Конвенції стосовно «сімейного життя» щодо захисту прав дитини поширюються на:

— встановлення батьківства (рішення у справах «Расмусен проти Данії» від 28 листопада 1984 року № 87, п. 33, та «Кіган проти Ірландії» від 26 травня 1994 року, Серія А, № 290, п.45);

— позбавлення батьківських прав (рішення у справі «Ханти про України» від 07 грудня 2006 року, заява № 31111/04);

— відібрання дитини без позбавлення батьківських прав (рішення у справі «Савіні проти України» від 18 грудня 2008 року, заява № 39948/06) [5, с. 64–65] тощо.

На підставі вище наведеного необхідно зазначити, що ЄСПЛ розглядає справи щодо захисту прав та інтересів дитини та перевіряє дотримання державою прав і гарантій їх забезпечення, передбачених Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод незважаючи на те, що дана Конвенція не містить прямих приписів щодо захисту прав та інтересів дитини.

Л і т е р а т у р а

1. Трегубов Е. Л. Право на справедливий суд в практиці європейського суду з прав людини [Електронний ресурс] // Форум права. — 2010. — № 1. — С. 358–363. — Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-1/10telzpl.pdf>.

2. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.

3. Клім С. І. Процесуальні права дитини в контексті рішень європейського суду з прав людини // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: «Юридичні науки». — 2014. — Вип. 6-1, т. 1. — С. 203–206.

4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. // Офіційний вісник України. — 2006. — № 32. — Ст. 2371.

5. Стаття 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: стандарти застосування при здійсненні правосуддя / Н. Ахтирська, В. Філатов, Т. Фулей, Х. Хембах. — К.: Істина, 2011. — 200 с.

Гонгало Регіна Францівна,

*к. ю. н., доцент, доцент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОЦЕС ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Аналіз практики Європейського суду з прав людини дозволив виявити такі основні принципи виконання рішень:

1) принцип виконання остаточного, обов'язкового для виконання судового рішення;

2) принцип виконання судового рішення без невиправданих затримок;

3) принцип ужиття відповідним державним органом, який був належним чином поінформований про остаточне судове рішення проти держави, усіх необхідних заходів для його стримування або передаваності його іншому компетентному органу для виконання;

4) принцип не вимагання від особи, яка добилася винесення остаточної судової ухвали проти держави, ініціація окремого здійснення з його примусового виконання;

5) принцип виконання державою остаточних рішень, винесених проти її органів, установ або підприємств, які знаходяться в державній власності або контролюються державою [1, с. 171].

Відповідно в законодавстві визначений круг державних органів і установ, на яких покладений обов'язок відносно втілення приписів, визначених в рішенні ЄСПЛ. Ці суб'єкти класифікуються:

а) за об'ємом повноважень на:

— спеціально уповноважені (Міністерство юстиції України, Урядовий уповноважений);

— суб'єкти загальної компетенції (Кабінет Міністрів України);